

Hvad ser du?

Den verdensberømte violinist *Yehudi Menuhin* minder om den tjekiske præsident Vaclav Havel deri, at de begge lægger afgørende vægt på *ansvarligheden*. Ingen af dem er kristne, men begge fornemmer, at ethvert menneske (især, hvis han er højt begavet og rigt udrustet med specielle evner) er ansvarlig overfor »den transcendent magt«, den oversanselige magt, der er det egentlige centrum i tilværelsen.

Yehudi Menuhin siger om sit eget ansvar følgende: »Jeg er ikke blot ansvarlig for, at min teknik i violinspil bliver bevaret længst muligt, men jeg må også sørge for, at den videreudvikler sig, så den bliver endnu mere præcis og plastisk og dermed kan indfri de fordringer, som jeg stiller til den som udtryksmiddel. Derfor arbejder jeg hver dag på at fuldkommengøre min teknik. Men jeg kommer jo aldrig dertil, at nu besidder jeg den! Hvis jeg f. eks. hørte op med at øve mig en måned, ville det vare en måned, ja endnu længere, før jeg atter var i stand til at spille som før. *Alt, hvad der er værdifuldt i livet, fordrer stadig anstrengelse og fornyelse*«

*

Det sagde han, da han var 66 år gammel. Han havde opnået alt det, som tusinde af violinister forgæves higer efter, men dermed slog han sig ikke til ro.

Han satte sig stadig nye og højere mål. Kun ved at gøre det, forvaltede han sine store evner ansvarsfuldt.

Det var ikke andre, der satte ham disse mål. Alle andre var jo bag efter ham. Han valgte selv at stille høje fordringer til sig selv. Kun herved følte han sig glad.

Han ejede altså kun sine store gaver ved *hele tiden at videreudvikle dem*.

Han siger f. eks., at han aldrig bliver færdig med *Beethovens violinkoncert*. Han spillede den som vidunderdreng – han spillede den som ung – som moden kunstner – og han arbejder stadig med den!

Han vender atter og atter tilbage til partituret: »I flere år har jeg ikke spillet hele Beethovens violinkoncert hjemme i mit eget studio, men arbejdet med enkelte passager og på hver tænkelig måde beskæftiget mig med partituret; jeg har gennemtænkt visse dele for at blive helt klar over, om tempoet passer til min opfattelse, thi mit mål er at spille den musik, som jeg føler, jeg bør spille den!«

*

Han lægger megen vægt på *selvdisciplin*, thi uden den forvalter man ikke sine evner og gaver ansvarligt. Han siger således, at »disciplin er en væsentlig forudsætning for, at det, man foretager sig, bliver ført helt igennem. Derfor bør vi alle underkaste os selvdisciplinen og dens glæde. Disciplin er efter min opfattelse ikke blot selvbeherskelse, præcision og kærlighed til orden, men især evnen til *helt bevidst at samle sig om den gerning, man har, og føre den korrekt igennem*. Disciplin er noget mere end routine, thi rutinen sigter ikke højere end det, man gentager dag efter dag; disciplinen sætter sig de højeste mål og finder sin glæde i efterhånden at nå dem – for så atter at kræve mere af sig selv! Således forstået er disciplinen *kreativ!*«

*

Denne store kunstner er ikke nogen kristen, men gør mange af os til skamme. Han føler sig forpligtet til altid at yde sit ypperste, og når han har gjort det, da at sætte sig et endnu ypperlige mål.

Han føler sig på sin måde i gæld til menneskene, thi efter hans overbevisning kan musikken give dem noget, som ikke kan udtales med ord, men som de behøver.

Musikken kan trøste – husvale – løfte – bringe glæde – skabe nyt mod – og jo ædlere den er, des mere bringer den bud om en højere tilværelse.

Yehudi Menuhin føler sig i musikkens mission: at bringe mennesker rundt på jorden det skønneste, det ædleste, det rene, det mest ophøjede, som tonerne kan udtrykke.

Derfor holder han også sig selv i ave og er på sin måde streng imod sit legeme, at det ikke svækkes unødigt.

*

Det vulgære tager han totalt afstand fra og vil følgelig aldrig tillade nogen form for rock-musik.

Rock kan efter hans overbevisning ikke regnes for musik, men er som regel vulgære menneskers frække forsøg på at vække det vulgære hos tilhørerne og få dem revet med i en sanselig rus, så deres laveste instinkter slipper uhæmmet løs.

*

»Vi må hele livet igennem være på vagt imod vanens sløvende magt, og vi må passe på, at vi ikke overser vore egne fejl. Hertil hjælper os den selvkritik, som manger anser for besværlig.« Det siger Menuhin også, og så tilføjer han: »For megen selvkritik er – ligesom for meget pepper – skadelig, men det rette mål deraf hjælper os til at blive det, vi skal være!«

*

Hvis vi nu fra kunstens område (det æstetiske) går over i troens område (det åndelige), kræves der da mindre her? Forholder det sig således, at der på kunstens felt stilles større fordringer end på troens?

Det kunne næsten se sådan ud, når man betragter kristenheden i dag. Men lytter vi til apostelen *Paulus*, får vi et andet svar; han holder sit legeme i ave – han regner alt for tab imod det langt højere: at kende Kristus Jesus – han slår sig ikke til ro, men skønt han kender Kristus inderligere end næsten alle andre, jager han videre fremad imod målet – han ejer på en vis måde Kristus, men taler dog om at få Kristus i eje (Fil. 3,8).

Ejer Paulus ikke troen? Jo, men det er, som om han kun ejer den ved at videreudvikle den! Ejer han ikke Kristus? – Paulus er nok ængstelig for at tale om, at han *ejer* sin Herre og Frelser – i hvert fald siger han, at han regner alt for skarn, *for at jeg kan få Kristus i eje* – vi finder hos apostelen den higen videre fremad i livet med Herren, uden hvilken kristenlivet ikke er andet end »rettroenhed«.

*

Paulus er enig med Yehudi Menuhin i, at alt hvad der er værdifuldt i livet, fordrer stadig anstrengelse og fornyelse.

Heri ligger både hvilen og glæden!

*

Vidnesbyrdet om Herren er ved at blive trængt i baggrunden i evangeliske kredse, være sig i folkekirken eller frikirkerne.

Nogle steder har man forladt Guds vidnesbyrd om sig selv i Den hellige Skrift til fordel for tidens tanker – og hvad har man så?

Andre steder har man åbnet for det vulgære og forfladigende – og hvad har

man så?

Andre steder holder man endnu fast ved rettroenheden, men den i sig selv er ikke noget levende vidnesbyrd.

Kun »hvor Ordet smelter sammen med selvopofrelse, opstår der et vidnesbyrd i nytestamentelig betydning, thi et vidne er et menneske, der for Kristi skyld ofrer sig selv – en martyr!« Jeg citerer frit, hvad den rumænsk fødte eksterne lektor ved Odense universitet *Monica Papuza* siger så gribende på sin egen, dybt personlige og ægte måde.

Søren Kierkegaard siger det samme: »At deklamere sandheden er ikke at være et vidne om den, et sandhedsvidne. Kun i *efterfølgelsen* af Kristus aflægges vidnesbyrd!«

Efterfølgelse – selvopofrelse – anstrengelse – er det virkelig evangelisk kristendom?

Ja, det er – og med Kristus for øje, ophængt på et kors for vor skyld, kan det ikke være andet!

*

Monica Papuza har også en ejendommelig forklaring på, at det levende ord er udgået fra *de små nationer*. Hun nævner *Israel*, og hun nævner også *Danmark*, fordi hun mener, at gennem *Kierkegaard* og *H. C. Andersen* er der sagt noget evighedsomt til folkeslagene.

Årsagen, til at Gud kommer til orde gennem de små folk, er efter hendes opfattelse, at de små kulturer *altid befinder sig i dødsfare* – i fare for at blive erobret og opslugt af de store – kun den, der er i dødsfare, er klartseende!

Her har vi måske forklaringen på, at Paulus var mere klartseende end de allerfleste andre, thi han var ofte i fare (2. Kor. 11,26), ja, hver stund han levede, blev han overgivet til døden for Kristi skyld (2. Kor 4,11).

*

Vi skal naturligvis ikke opsøge faren – men vi skal følge Kristus, så kommer vanskelighederne hurtigt!

Så får vi noget at kæmpe med – og så bliver vi efterhånden mere klartseende, thi sanserne skærpes gennem erfaringer – og så må vi anstrenge os – altsammen meget sundt for vort liv med Herren og vort vidnesbyrd!

*

Hvis vi lærte af *Yehudi Menuhin* og satte os høje mål, f.eks. hellere at lide uret end begå uret, da ville det spare os for en mængde ufrugtbare problemer.

Jeg bliver nu og da slået af, hvor hurtigt Guds børn kan lave problemer ud af ingenting. Menighederne bruger en mængde tid på problemer, der aldrig ville opstå, hvis vi havde sat os høje mål og satte al kraft ind på at nå dem.

Kommer der tider med forfølgelse, vil det straks medføre, at en mængde småproblemer, som kristne nu går og nusser med, er som blæst bort.

*

Menuhin anbefaler også en gavnlige selv-kritik. Det er der i øvrigt mange af de store kunstnere, der gør. *Johannes Brahms* var den største kritiker af egne værker. Det siges om ham, at han havde en »kritisk samvittighed«, der aldrig tillod ham at nøjes med det middelmådige.

Før han offentliggjorde sin første strygekvartet, havde han komponeret temmelig mange, som han imidlertid kastede i papirkurven, fordi hans strenge samvittighed ikke følte, at de tilfredsstillede den sande kunsts krav til kvalitet.

Sin første klaverkoncert i d-moll blev han aldrig helt tilfreds med.

Han ophørte ikke med at studere de store mestres værker, men fordybede sig i musikkens væsen og indre love hele sit liv.

Han følte, at Beethovens skygge altid hvilede over ham, og vovede ikke at komponere en symfoni, før han var fyldt fyrré år.

Når han kæmpede med en komposition, sendte han ofte dele af sit værk til *Clara Schumann* eller violinisten *Joseph Joachim* og bad om deres råd og kritik.

Kristne siger ofte, at man ikke må kritisere – men mon det er så sandt og så »åndeligt«, som det udgives for?

Det kommer vel an på, i hvilken ånd det sker.

Hvis kritikken fik sin rette plads i menighedslivet, ville den gøre ende på en mængde uværdigheder og skabe respekt om, hvad der kræves af enhver, der træder frem i Den Helliges navn.

*

Paulus har mange rosende ord at sige om *tessalonikerne*. De blev hans efterfølgere, ja, Herrens, da de under stor trængsel tog imod Ordet med stor glæde i Helligånden. Derved blev de et forbillede for alle de troende i *Makedonien* og *Akaja*, idet Herrens ord fra dem lød vidt ud, og deres tro på Gud blev omtalt alle vegne. Apostelen mindedes uophørligt for Guds åsyn deres gerninger i troen, deres arbejde i kærligheden og deres udholdenhed i håbet – alligevel lægger han dem på sinde at gøre

yderligere fremskridt (1. Tess. 4,10).

Og han afstår ikke fra at kritisere dem, der ikke vil arbejde, men giver sig af med, hvad der ikke kommer dem ved (2. Tess. 3,11).

*

Jeg har ikke skrevet disse linier for at forvandle os til kritikere, men for, om muligt, at anvise kritikken dens rette plads i vort liv som Guds børn.

Det første spørgsmål bliver derfor: *kan kritik overhovedet forenes med kærligheden?* Lad os søge at lytte os til det svar herpå, som kan bestå for Gud.

*

Hvordan med kærligheden *til os selv*? Enhver af os skal jo elske sig selv, som han elsker sin næste. Hvad kendetegner den sande kærlighed til sig selv? Jo, den ønsker det bedste for sig selv! Og hvad er det bedste? Det er altid og kun *Guds vilje!*

Elsker du dig selv med den kærlighed, da er der plads til den selvkritik, der ikke tillader, at du nøjes med din egen vilje, din egen smag og din egen standard – og da kan du også tage imod gavnlige kritik fra dem, der vil dig vel.

Hvordan med kærligheden til *dine allernærmeste* – hvordan i forholdet mellem mand og hustru?

Manden skal elske sin hustru, som Kristus elskede menigheden, og dermed synes der næsten ikke at blive plads til nogen form for kritik, thi Kristus kritiserede ikke sine udvalgte, men gav sig selv hen for dem. Og dog er der en lille plads til kritikken – den kommer også til orde hos Herren, men i den nænsomste form: »Så kunne I ikke våge en time med mig!« – »Hvorfor opstiger der tvivl i eders hjerter?« – føler en mand, han skal påpege noget hos sin hustru, som han gerne ser ændret, da må det ske i så stille, nænsom og kærlig en form, at hun føler sig omsluttet og båret af al hans kærlighed. På tilsvarende måde, når hustruen har noget, hun gerne vil have ændret hos sin mand eller i det, han præsterer.

*

Hvordan i *forholdet imellem venner*? Jeg nævnte før, at *Brahms* bad sine gode venner om at gennemgå hans værker kritisk med henblik på at forbedre dem. Det synes at være et kendetegn på gode venskaber, at man søger at hjælpe hinanden fremad og opad. Og det synes at være en del af venskabets kunst, at man kan påpege hinandens mangler, uden at venskabet dermed går i stykker.

Når *Paulus* siger: »Vær mandige, vær stærke! Lad alt hos jer ske i kærlighed« (1. Kor. 16,13-14), anslår han dermed grundtonen i sunde, sande venskaber imellem Guds børn.

Det kan være svært at påpege mangler og fejl hos en god ven. Det er nemmere at tie. Vi kan i fejghed og menneskefrygt tie, hvor vi burde tale, og vi kan dække os bag den tanke, at det er ukærligt at kritisere; men skyldes vor tavshed frygt og fejghed, da kan man ikke hævde, at vi er mere kærlige. Det kan være ukærligt at tie.

*

Hermed er vi nået til *forholdet i menigheden*. Vort første spørgsmål lød: er kritik overhovedet forenelig med kærligheden?

Er kritik udelukket af menigheden? Det kan næsten se sådan ud, og det er måske en af årsagerne til, at den åndelige standard ikke er udpræget høj.

Hvis vi nu anviser kritikken en vis plads i menighedslivet, hvem skal da udøve den? Det bliver vort *andet* spørgsmål.

Kritik er at bedømme. Hvem kan bedømme åndelige ting? Det kan kun åndelige mennesker (1. Kor. 2,12-15). Og lederne i menighederne burde være åndelige, så de kunne bedømme alt og dermed på en åndelig måde øve den mandige, stærke og kærlige kritik, uden hvilken alt er i fare for at synke.

Hvis lederne ikke magter denne hellige opgave, opstår der altid mange sørgelige problemer – men dem skal jeg ikke komme ind på her.

Det emne, jeg her har søgt at belyse, er svært – og jeg vil, som sagt, ikke vække *gamle Adams* trang til at kritisere hos nogen af os, thi gamle Adams kærlighedsløse og sure kritik er en pest.

Kun den, der er ydmyg af hjertet, kan fremføre den nødvendige kritik i den rette Ånd, altså mandigt og dog kærligt.

Profeterne kunne det.

Det profetiske ord er meget skarpt.

Det rejser det *trede* spørgsmål – kan vi tage imod kritik, når den fremføres af åndelige mænd?

Profeternes samtid ville ikke høre på dem. Når *Jeremias* fremførte den voldsomme kritik af templet og tempeltjeneren i Jerusalem og hævdede, at det slet ikke var HERRENS tempel, blev han totalt afvist. Og *Amos* blev udvist af *Israel* af lignende grunde.

Guds folk har til alle tider i det store og hele afvist den kritik, som – hvis man havde bøjet sig under den – havde ført til den fornyelse, uden hvilken det åndelige liv altid stagnerer og i bedste fald fortsætter som »retroenhed«.

*

Vor svejtsiske ven *Gujo Semadeni* sendte mig, medens jeg skrev disse linier om kritikens plads i det åndelige liv, et par uddrag af, hvad *Georg Steinberger* engang sagde i en lignende sammenhæng:

»Et menneske behøver megen nåde og megen sandhed, før han virkelig er forsonet med korset og har forstået, hvad korset vil: sætte os til side!

Det er, som om Helligånden ikke kan komme til at trøste i vor tid, skønt tusinde venter på dens trøst. Hvorfor?

Hvorledes kan en Moder trøste sin søn, når han, i stedet for at arbejde, kun vil ud og promenerer? Hvorledes kan hun trøste ham, når han sætter sine penge ind på sin egen konto i sparekassen i stedet for at hjælpe sin lille søster med dem? Hvorledes kan hun trøste ham når han ikke adlyder hende, men bringer sig selv i elendighed ved sin ulydighed?«

*

Ordet om korset er den stærkest tænkelige kritik af alt, hvad et menneske kan finde på af sig selv. Det er Guds Nej til alt, hvad der stammer fra mennesket.

Således sætter korset os til side, som Steinberger hævdede – men at blive tilside sat er det sidste, mennesket går med til.

Der skal sandelig megen nåde til at bøje sig under den guddommelige kritik – og der skal megen nåde til at kunne kritisere på den måde, Guds Ånd vedkender sig.

*

Hvor må vi dog være taknemmelige for dem, der sætter sig høje mål. Tænk, om der ikke inden for *kunstens* område fandtes en *Yehudi Menuhin* – tænk, om det middelmadige blev godkendt som standarden – tænk, om vi til sidst kun havde rockmusik og lignende rædsler?

Tænk, om vi ikke inden for *tankens* område havde en *Søren Kierkegaard*, der skruer idealet så højt op. Tænk, om vi måtte nøjes med vor tids smørerier.

Vel er de en direkte eller indirekte kritik af mangt og meget, som mennesker i almindelighed er tilfredse med, og vel gør de livet mere krævende for os alle, men uden sådanne synker alt – og til sidst er endog sansen for det ophøjede, det ædle og sande borte.

*

NP. Wetterlund er en af dette århundredes skarpeste kritikere af den evangeliske kristendom, således som den har udviklet sig

her i Norden. Han anvender frygtelige ord, når han taler imod den pseudo-lutherske skøgekristendom – den lutherske stats-skøge-kirke – den åndløse retfærdiggørelse – den bortbulrede pinseånd – o.s.v.

Havde man, i stedet for at afvise ham som »dømmende«, »ukærlig«, »vanskelig at forstå«, »sær« og »sygelig«, lyttet til, hvad der lå ham på sinde, da havde den evangeliske kristenhed i og uden for folkekirken taget imod et værn mod den forførelse og forfladigelse, som nu er trængt ind næsten overalt.

Afviser vi den kritik, som Gud sender os gennem mænd, han har pålagt den svære opgave, da er der kun dommen over os tilbage.

Slår vi os til ro på en kødelig måde, da vælger vi middelmadigheden – og den finder aldrig nogen godkendelse i Det nye Testamente.

*

Hvad er da *åndelig middelmadighed*? Den har ikke med evner og begavelse at gøre, men er en svækkelse af kærligheden til sandheden, således som den er åbenbart i Det nye Testamente og virkeliggjort i vor Herre Jesus.

Hvis vi anlægger nogen anden standard og måler med nogen anden målestok end Herrens, da vælger vi middelmadigheden, hvor begavede, aktive og velvillige vi end er.

*

Når vi ikke anvender middelmadighedens målestok på vort liv og vort virke, men den bibelske, hvad da?

Da afsløres det for alvor, hvor middelmadige vi er! Hvem kan lade sig måle af Bjergprædiken uden at føle sin komme-tilkort, sin forfærdelige middelmadighed?

Det er ydmygende at leve og arbejde under Bibelens krav om det absolutte, det helhjertede, det fuldkomne!

Og dog finder vi intet andet i Den hellige Skrift. Vi vover derfor ikke at anlægge middelmadighedens målestok, skønt vi oplever os selv som middelmadige.

Hvis vi resignerer og nedskriver fordringen til noget mere overkommeligt, går det åndelige liv i stå – for efterhånden at synke og forfladiges.

Bliver vi derimod ved Åndens og Ordets fuldkomne standard, da viser vor himmelske Fader os mere og mere af *evangeliets herlighed, således som den åbenbares på vor Frelsers åsyn på Golgatas kors*. Vi må jo hele tiden hen til Ham med vor middelmadighed. Vi bliver mindre og mindre, Han større og større –

allerstørst er Han, som han hænger der på det frygtelige kors, bærende i sin fuldkomne lydighed imod Faderen og kærlighed til os al vor synd, d.v.s. al vor middelmådighed, vor halvhed, vor hulhed, vor overfladiskhed, vor tilfredshed med vort eget, vor ligegyldighed overfor Guds høje mål og hellige målestok.

Fra korset på Golgata udgår den hellige kraft til os, uden hvilken vi godkender middelmådigheden og forbliver næsvise overfor Gud, så vi lader ham forstå, at han må virkelig være tilfreds med det, vi finder på at gøre for ham.

Denne hellige, rene kraft giver os lyst og trang til den guddommelige standard og omdanner os efter den, så Kristus begynder at vinde skikkelse i os.

Den proces bliver imidlertid aldrig fuldført, før end vi ser Ham, som Han er; først da bliver vi ham lige!

*

Jeg begynder så småt at fatte, hvorfor *Paulus* ikke ville vide af andet end *Jesus Kristus* og det som korsfæstet.

Hvis Ordet om korset på en eller anden måde skydes i baggrunden, da svækkes Guds dom over os, og vi accepterer, måske ubevidst, det middelmådige. Men svækkes Guds dom, da danner vi os et sentimentalt indtryk af hans kærlighed og bilder os ind, at Gud nikker venligt med hovedet og smiler overbærende, blot vi har gjort »vort bedste«!

Og nedtoner vi således Guds dom og Guds kærlighed til noget relativt, da ved vi ikke længere, hvad Guds nåde er. Den er da forvansket til et beroligelsesmiddel og er ophørt med at være Guds kraft.

Da har vi også gjort evangeliet middelmådigt – og noget forfærdeligere kan næppe tænkes!

Er det her, menighedslivet befinder sig i dag?

*

Da jeg for mere end tyve år siden var med til at danne *Landsforeningen til oprettelse af kristne friskoler*, var det de foran anførte synspunkter om den højeste standard, vi lagde til grund for arbejdet.

Jeg læste fornylig i landsforeningens blad, at pionerånden, som de første initiativtagere bragte med sig, da de begyndte at oprette kristne friskoler, knap nok er så mærkbar i dag, hvor en ny generation har overtaget arbejdet.

Tillad mig at komme med nogle bemærkninger, selvom jeg ikke mere er di-

rekte med i friskolearbejdet på kristen grund.

Da vi begyndte, understregede vi atter og atter, at det, at være lærer på en kristen friskole, ikke er et job, men et kald – et kald, der kræver alt – et kald, der stadig stiller nye krav.

Vi betonede nemlig, at en kristen friskole ingen berettigelse har, hvis ikke den på alle områder stiler imod en højere standard end de offentlige skoler.

En højere pædagogisk standard.

En højere adfærdsmæssig standard.

En højere kulturel standard.

En højere åndelig standard.

Altså en højere standard på alle tilværelsens områder.

Kalder man skolen *kristen*, kan det ikke være noget mindre end dette!

*

Skal de kristne friskoler komme igennem den nuværende stagnationsperiode, og skal de atter vinde frem, da må de *tilbage til de højeste mål med den højeste standard*.

Kun det kan *vække* – vække lærerne til fornyet kaldsbevidsthed, så de kæmper som for livet – vække forældrene til helhjertet samarbejde med skolerne – og vække udenforstående, fordi de ser, at her er noget ud over det sædvanlige, ud over det middelmådige.

*

Hvis ikke de kristne friskoler ved deres indsats skaffer sig det ry, at de gør eleverne bedre skikkede til at gå ud i tilværelsen end de offentlige skoler, vil de i det lange løb sygne hen.

Kræv ikke så meget af staten, men kræv alt af jer selv!

Det vil gengive jer den tro og glæde, der overvinder enhver modstand og bringer fornyelse ind i skolearbejdet.

Jeg ved, mange lærere er enige med med heri, og jeg håber, at de, der ikke er det, vil tale med Gud herom.

»Alt, hvad der er værdifuldt i livet, kræver stadig anstrengelse og fornyelse,« siger *Yehudi Menuhin*.

Men der kan vanskeligt tænkes noget mere værdifuldt end børn og unge, som man har modtaget til opdragelse og oplæring på en kristen friskole.

Ja til *stadig anstrengelse og fornyelse* – så har friskolen på kristen grund intet at frygte – der er masser af forældre, der spejder efter skoler, hvor den pædagogiske, adfærdsmæssige, kulturelle, moralske

og åndelige standard er så høj, at de trygt kan sende deres børn derhen i forvisning om, at her bliver de bedre udrustet til at gå den svære, problemfyldte tilværelse i møde.

*

Jeg har skrevet om *anstrengelse* – men jeg kan ikke slutte uden at spørge mig selv, om jeg mon ved, hvad virkelig anstrengelse er. Jeg har fra min barndom levet i betryggede forhold – og velfærdsstaten omgiver mig med alle dens garantier om hjælp, hvis noget skulle gå galt – og jeg bor i skønne omgivelser herude på landet, hvor der hersker fred og ro – mon jeg har nogen anelse om, hvad anstrengelse virkelig er?

Jeg læste om en ung pige, der lod sig døbe i *Kasakstan*. Under selve dåbshandlingen forsøgte nogle kasakker at rive hende ud af vandet og tvinge hende tilbage til *Islam*, og efter dåben blev hendes tilværelse en daglig kamp, især på arbejdspladsen, hvor alle andre var muhamedanere. Nat efter nat måtte hun tilbringe i bøn; hendes tilværelse blev en stadig kamp imod mørkets fyrste – hun ved, hvad det er at anstrenge sig!

Vore trossøskende i den muhamedanske verden må stride troens gode strid dag og nat; de mener, at den næste verdensomspændende forfølgelse kommer fra *Islam*, og at den vil blive værre end alle andre.

Jeg ved det ikke – men vi er uden tvivl på vej imod svære tider også her i Norden, hvor velfærden har vænnet os af med at kæmpe, og hvor megen »forkyndelse« tilsiger os, at alt skal gå os vel her på jorden.

En prøvet finsk søster i Herren skrev til mig: »Mit lønkammer er mit hjerte! Der bor min ypperstepræst!« Hun er invalid, højt oppe i årene, meget ensom og kan, hvis hun falder, hvilket sker, ikke rejse sig ved egen hjælp og har derfor ligget timevis på gulvet. Men hun lader ikke hænderne synke, giver ikke op, men anstrenger sig til det yderste for at klare det praktiske arbejde og for at holde sin ånd og tro frisk og glad i Herren.

Når jeg ser ud over verden med al dens jammer og nød og tænker på mine trossøskende, og når mine tanker går til de gamle, ensomme, hårdt prøvede rundt omkring, da må jeg erkende, at jeg endnu har meget at lære m.h.t. at anstrenge mig.

Hvis du føler det samme, lad os da opmuntre og hjælpe hinanden videre frem ad den smalle vej, hvor anstrengelserne venter os med deres glæder og inspiration!